

† ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗΣ:

Παρέμβαση στο 1ο Διεθνές Νομικό Συνέδριο στη Ρώμη (Μαΐος 1976)¹

Κύριε Πρόεδρε, Κυρίες και Κύριοι,

Επιτρέψατέ μου κατ' αρχήν να εκφράσω στην *Avvocatura dello stato* τις καλύτερες ευχές του Ελληνικού Νομικού Συμβουλίου του Κράτους επ' ευκαιρία της επετείου της.

Εάν η δοκιμασία του χρόνου είναι ο κριτής ο πλέον σίγουρος της επιτυχίας των θεσμών, τα εκατό χρόνια που η Νομική Υπηρεσία του Ιταλικού Κράτους έχει συμπληρώσει της προσδίδουν ασφαλώς το προνόμιο να διεκδικήσει δικαίως μία αξιοσημείωτη επιτυχία στο έργο, που της έχει ανατεθεί.

Το Ελληνικό Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, ως θεσμός αναμφισβήτητα νεώτερος, αλλά παρουσιάζων μία συγγένεια οργανώσεως πολύ στενή με την *Avvocatura dello stato*, έχει προφανώς διαμορφωθεί σε συγκεκριμένα θέματα υπο την επήρρειά της παίρνοντάς την σαν μοντέλο, συμμετέχει με μεγάλη χαρά στον εορτασμό της επετείου της και της εύχεται κάθε επιτυχία και δυνατή επιστημονική πρόοδο στο μέλλον. Της απευθύνει εξάλλου συγχαρητήρια για την εξαιρετική πρωτοβουλία της να οργανώσει την παρούσα συγκέντρωση, την πρώτη στο είδος της, από την οποία περιμένει κανείς χρήσιμα αποτελέσματα, ευχαριστώντας την παράλληλα για την ευγενική της πρόσκληση.

Θα ήθελα να εκφράσω ορισμένες σύντομες σκέψεις για το πρόβλημα των σχέσεων μεταξύ των Οργανισμών² και της Δικαιοσύνης:

I) Ο Οργανισμός ο επιφορτισμένος με την υπεράσπιση της Διοίκησης ενώπιον των Δικαστηρίων θα πρέπει να είναι, κατά την άποψή μου και την μακρά μου εμπειρία, ένας οργανισμός καθαρά κρατικός, ανεξάρτητος, στέρεος, καλά επανδρωμένος, με μέλη που επιλέγονται και τον επανδρώνουν μετά από διαγωνισμό, διοριζόμενα για ανώτερους βαθμούς ανεξαρτήτως οιαδήποτε ευκαιριακού κυβερνητικού επηρεασμού, κρινόμενα από ομοίους τους για τις προαγωγές και ειδικότερα, επιτρέψατέ μου, χωρίς καμμία εξάρτηση από τη Δικαιοσύνη, της οποίας τα καθήκοντα είναι καθ' ολοκληρίαν διαφορετικά.

II) Το νόθο σύστημα, το οποίο καθιερώθηκε προφανώς για παραδοσιακούς λόγους, των πολλαπλών καθηκόντων, σκοπών και αρμοδιοτήτων των διαφόρων Επιτρόπων της Κυβερνήσεως, του Κράτους, των δικαστικών καθηκόντων, της Διοικήσεως της Δικαιοσύνης, του Νομικού Συμβούλου, της Εισαγγελίας, του γνησίου ποινικού Εισαγγελέως, του μέλους της Κυβερνήσεως, του Υπουργού, συμβουλευτικής δραστηριότητας ακόμα και για τους δικαστές, με αντίστοιχη επίδραση προφανώς, η δραστηριότητα ενός οργάνου το οποίο συνδέεται απευθείας και στενά με την Κυβέρνηση, που μπορεί ανά πάσα στιγμή να αποπεμφθεί και να αντικατασταθεί από κάποιο άλλο: όλα αυτά θα ήταν πράγματι αδιανόητα.

Το δημόσιο συμφέρον, το συμφέρον του Κράτους θα προστατεύεται καλύτερα από αυτόν τον Οργανισμό-Θεσμό, που είναι χωριστός και ανεξάρτητος. Η νομιμότητα θα αναζητείται και θα γίνεται σεβαστή κατά τρόπο πιο αποτελεσματικό και δίκαιο απ' αυτόν τον Κρατικό Οργανισμό νομικής επικουρίας του Κράτους γιατί οι δικηγόροι-λειτουργοί του Κράτους δεν θα υπεραμύνονταν ποτέ κάποιας άδικης υποθέσεως, κάποιας χαμένης υποθέσεως, μη έχοντας κανένα προσωπικό ή επαγγελματικό προς τούτο ενδιαφέρον. Εξάλλου, ακόμα και η υποστήριξη της πιο απλής υποθέσεως θα γίνεται υπό τον έλεγχο του Οργανισμού.

III) Υπάρχει άραγε κάποια ανισότητα μεταξύ των διάδικων μερών, δηλαδή μεταξύ του Κράτους και των ιδιωτών; Στις περισσότερες περιπτώσεις ναι, αλλά κατά της Διοικήσεως, κατά του Κράτους. Απ' τη μία μεριά, τα οργανωμένα συμφέροντα των μεγάλων επιχειρήσεων, των μεγάλων εταιρειών, οι φορολογικές υποθέσεις, που προετοιμάζονται με διακριτικότητα, οι επενδύσεις κλπ. Τα συμφέροντα κυρίως των ιδιωτών καλά προστατευόμενα απ' τους δικηγόρους τους, με την συνδρομή και την αλληλεγγύη των συναδέλφων, των φίλων, των γειτόνων, των συμπολιτών, των συνδικάτων, των πολλαπλών οργανισμών και συνδέσμων. Απ' την άλλη πλευρά το Κράτος: το αδύναμο μέρος, συχνά χωρίς μάρτυρες, χωρίς έγγραφα, τα οποία βρίσκονται

1 Η παρέμβαση έγινε στη γαλλική γλώσσα στις 11.5.1976, στο Συνέδριο, που συνήλθε στο AUDITORIUM DELLA TECNICA στη Ρώμη. Δημοσιεύθηκε στο πρωτότυπο γαλλικό κείμενο στο τόμο των εργασιών του Συνεδρίου, έκδοση της AVVOCATURA DELLO STATO σελ.505, απ' όπου και αναδημοσιεύεται σε μετάφραση, επιμελεία του Δικ. Αντιπροσώπου του Ν.Σ.Κ. Παναγιώτη Αθανασούλη.

2 Πρόκειται για τον όρο Institutions, ο οποίος στην πρακτική του Συνεδρίου χρησιμοποιήθηκε για τον προσδιορισμό υπηρεσιών ή οργάνων, επιφορτισμένων με την υπεράσπιση της Διοικήσεως στα κατ' ιδίαν Κράτη. Θα αποδοθεί ελληνικά με τους όρους: οργανισμοί, θεσμοί

διασκορπισμένα στους διάφορους τομείς και τα κρατικά γραφεία και με τον αργό ρυθμό της γραφειοκρατίας. Εχω την εντύπωση ότι το φαινόμενο αυτό παρουσιάζεται σε πολλές Χώρες.

Αλλά σε τελική ανάλυση, για τι πρόκειται; Για το συμφέρον του Κράτους. Του Κράτους - κοινωνική πρόνοια, της εθνικής εκπαίδευσης, της στεγασίας, των μεγάλων έργων, των κοινωνικών ασφαλίσεων κλπ. Ένας ολοκληρωμένος έλεγχος της νομιμότητας θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί εύκολα στην διοικητική φάση χάρη στην συμβουλευτική δραστηριότητα του Οργανισμού, και κατά συνέπεια ένας μεγάλος αριθμός υποθέσεων θα μπορούσε να ρυθμισθεί πριν από οποιανδήποτε δίκη.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, προσηκει να επισημανθεί η ύπαρξη μίας τάσεως εντός των κόλπων της δικαστικής εξουσίας, ή τουλάχιστον ωρισμένων δικαστών των διαφόρων χωρών, η οποία τείνει να εξαπλωθεί, σαν επιδημία, να θεωρούν την Διοίκηση σαν το δυνατό μέρος - το παντοδύναμο και τον αντίπαλό της, όποιος κι αν είναι αυτός ακόμη και εάν πρόκειται για μία πολυεθνική εταιρεία, ως το αδύνατο μέρος, που έχει ανάγκη μιας πραγματικής κηδεμονίας από τη πλευρά του δικαστή.

Η τάση αυτή είναι άκρως επικίνδυνη, διότι εξαφανίζει την ισότητα των μερών, πρωταρχική προϋπόθεση μίας πραγματικής δικαιοσύνης και ακόμη διότι προκαλεί προφανείς δυσχέρειες στις αποφάσεις. Προ πάντων, αυτό που είναι ολοκληρωτικά απαράδεκτο, είναι ότι η τάση αυτή, αυτή η κηδεμονία, δημιουργεί ένα πνεύμα συγκεκαλυμμένης αμφισβητήσεως, μία επιθυμία να εφαρμοσθεί, να διακηρυχθεί ένα είδος προσποιητής ανεξαρτησίας σε σχέση με την Κυβέρνηση, που βρίσκεται στην εξουσία.

Αλλά η Κυβέρνηση δεν είναι η Διοίκηση, δεν είναι το Κράτος. Το Κράτος είναι μία οντότητα, μία απρόσωπη πραγματικότητα, διηνεκής διά μέσου του χρόνου. Δεν έχει σημασία ποιά Κράτος: δημοκρατικό, σοσιαλιστικό, μαρξιστικό και η Δικαιοσύνη του πρέπει να είναι ανεξάρτητη, ανεπηρέαστη, ολοκληρωμένη, χωρίς προκαταλήψεις, ιδανική.

Το αμάλγαμα της Δικαιοσύνης και των δικαστών με την υπεράσπιση της Διοικήσεως, με τους εισαγγελείς, τους γενικούς δικηγόρους με τα πολλαπλά καθήκοντα και σκοπούς, του Δικαστή και κυβερνητικού οργάνου, των Κυβερνήσεων, των Υπουργών κλπ. προκαλεί, είναι προφανές, μία απεριόριστη σύγχυση και κατά συνέπεια, μία μεγάλη βλάβη στην Δικαιοσύνη και συγχρόνως στην αποτελεσματική υπεράσπιση της Διοικήσεως, του Κράτους.

Η σύγχυση αυτή, Κύριοι, θα πρέπει να αποφευχθεί με κάθε τρόπο.